

AGRÁRPIACI JELENTÉSEK

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

XIII. évfolyam 6. szám
2010. április 9.

Gabona és Ipari Növények

XIII. évfolyam 6. szám

2010. 13. hét

Megjelenik kéthetente

Felelős szerkesztő:

Dr. Stummer Ildikó

Készítette:

Dr. Molnár Zsuzsa

molnar.zsuzsa@aki.gov.hu

Pájtli Péter

pajtli.peter@aki.gov.hu

Keresztessyné Mohr Katalin

keresztessyne.mohr.katalin@aki.gov.hu

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-6093

Fax: (06 1) 217-8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésen kívül kínáljuk még a Baromfi, Élőállat és Hús, Zöldség, Gyümölcs és Bor, Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

TARTALOMJEGYZÉK

GABONAPIACI JELENTÉS.....	3
A gabonafélék termelői ára.....	6
A gabonafélék jegyzése.....	8
A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára.....	13
A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára.....	13
Külpiaci információk.....	14
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	19
Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén.....	22
A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói értékesítési átlagára	25
A nyers növényolajok ára és jegyzése.....	25
Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések.....	26
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	27

GABONAPIACI JELENTÉS

- Az Egyesült Államokban termelt búza – az árak márciusi csökkenés ellenére – továbbra sem versenyképes más exportőrökével szemben.
- A francia búzát Brazília, Peru, Venezuela és Távol-Kelet-Ázsia egyes országai is keresték márciusban annak versenyképes ára miatt.
- Az Európai Unióban a zárókészlet/felhasználás aránya várhatóan csökken a 2009/2010. gazdasági évben az előzőhöz viszonyítva.
- Magyarországon a takarmánykukorica termelői ára, kismértékben ugyan, de még mindig meghaladta az étkezési búzáét márciusban.
- Az MgSzH április 7-i jelentésében az őszi búza állományok 55%-át minősítette jónak.

Világpiaci kitekintés¹

A világon még mindig nagy búzakészletek várnak értékesítésre, a visszafogott export, valamint az északi félteke várhatóan kedvező termése miatt a globális búzapiacot márciusban is a lanyhaság jellemezte. A malmi búza exportára csökkent, habár az USA-ban a magas proteintartalmú készletek már szűkösek. A Fekete-tengeri térségben egy aktív exportkampányt követően a takarmánybúza ára kismértékben emelkedett. Az USA-ban a határidős jegyzéseket (CME/CBOT) főleg az árfolyamok ingadozása és a nyitott pozíciók lezárása mozgatta (5. ábra). Bár a kemény (HRW) és a lágy búza (SRW) exportára is csökkent márciusban, az áru továbbra sem volt versenyképes más exportőrök áraival szemben. Ezt jelzi az is, hogy az EU és a Fekete-tengeri térség is értékesített búzát Észak-Amerika hagyományos exportpiacain.

Franciaországban a malmi búza kikötői ára március közepéig erősödött, majd a hónap végére a február végi szintre esett vissza. Jelentős készletek vannak még a piacon, de a versenyképes ár hatására több, nem hagyományos célország jelezte igényét a francia búza iránt (pl. Brazília, Peru, Venezuela, Távol-Kelet-Ázsia).

A chicagói árutőzsdén a kukorica jegyzésére nyomást gyakorolt az USA hatalmas készlete és a takarmánygabona globális túlkínálata, így a májusi lejáratra szóló ár 6%-kal csökkent márciusban (6. ábra). A kereskedést többnyire az árfolyamok ingadozása és az ásványolaj ára befolyásolták. Az előző havi becsléshez képest alacsonyabb termést valószínűsít az IGC az USA-ban, amelynek hatását az export várható csökkenése ellensúlyozhatja, így a 2009/2010. évi zárókészletet a korábbi prognózishoz viszonyítva 5%-kal emelték. Az előrejelzések szerint a gazdálkodók nagyobb területen vetnek az idén kukoricát az USA-ban (lásd Gabona és Ipari Növények piaci jelentés XIII. évf. 5. sz.). A hideg és nyirkos idő miatt azonban késhetnek a tavaszi szántóföldi munkákkal, ami aggodalomra ad okot.

1 IGC (International Grains Council) – Nemzetközi Gabona Tanács

Európai kitekintés

Az IGC szerint az Európai Unióban a búza, a kukorica és az árpa felhasználása (exporttal együtt) is csökkenhet a folyó gazdasági év végéig az előzőhöz viszonyítva. A változás az export visszaszorulása mellett a takarmánycélú felhasználás visszaesésével magyarázható. A zárókészlet növekedésére csak a takarmányárpánál számítanak a szakértők. Az átmenő készletek csökkenése a búza és a kukorica esetében várhatóan nagyobb mértékű lesz, mint a felhasználásé, így a zárókészlet/felhasználás aránya is kisebb.

Az Európai Unió gabonamérlege

	BÚZA			KUKORICA		
	2008/2009. gazdasági év	2009/2010. gazdasági év	változás	2008/2009. gazdasági év	2009/2010. gazdasági év	változás
	millió tonna		(%)	millió tonna		(%)
Nyitókészlet	9,7	17,0	75,3	5,8	6,0	3,4
Termelés	141,2	129,7	-8,1	63,1	56,9	-9,8
Import	6,2	4,6	-25,8	2,8	3,0	7,1
Teljes kínálat	157,0	151,4	-3,6	71,7	65,9	-8,1
Fogyasztás, ebből	116,9	117,2	0,3	63,9	59,8	-6,4
élelmezési célú	47,6	47,6	0,0	4,2	4,2	0,0
ipari célú	9,4	11,2	19,1	8,1	9,6	18,5
takarmányozási célú	52,4	51,2	-2,3	48,6	43,0	-11,5
Export	23,2	18,7	-19,4	1,7	0,9	-47,1
Teljes felhasználás	140,1	135,9	-3,0	65,6	60,7	-7,5
Zárókészlet	17,0	15,5	-8,8	6,0	5,2	-13,3
Zárókészlet/Teljes felhasználás aránya (%)	12,1	11,4	-6,0	9,1	8,6	-6,3

	ÁRPA		
	2008/2009. gazdasági év	2009/2010. gazdasági év	változás
	millió tonna		(%)
Nyitókészlet	5,8	11,3	94,8
Termelés	65,2	61,7	-5,4
Import	0,5	0,3	-40,0
Teljes kínálat	71,6	73,4	2,5
Fogyasztás, ebből	54,3	53,3	-1,8
élelmezési célú	0,6	0,6	0,0
ipari célú	8,8	8,6	-2,3
takarmányozási célú	41,9	41,0	-2,1
Export	5,9	3,0	-49,2
Teljes felhasználás	60,2	56,3	-6,5
Zárókészlet	11,3	17,1	51,3
Zárókészlet/Teljes felhasználás aránya (%)	18,8	30,4	61,8

Forrás: IGC

Az Európai Unió Bizottsága a gabonafélék uniós vetésterületének kismértékű (-1,5%) változását valószínűsíti a 2010/2011. gazdasági évben az előzőhöz képest. A várakozások szerint az 58,2 millió hektárból 23,4 millió hektárt foglal el a búza (+0,7%), 13,2 millió hektárt az árpa (-5,8%), és az előző évihez hasonlóan 8,4 millió hektárt a kukorica. Átlagos körülményekkel számolva a Bizottság adatai szerint a közösség búzatermése 1,4, kukoricatermése 5,8%-kal nőhet az idén, míg az árpa területének számottevő csökkenése miatt a kibocsátás 7,8%-os visszaesésével számolnak. A legnagyobb gabonatermelők közül Franciaországban 3,4, Németországban és Lengyelországban 5,3%-kal kevesebb gabonát takaríthatnak be 2010-ben, míg az Egyesült Királyságban 7,1, Spanyolországban 7,9, Olaszországban 7,1, Romániában 13,1 és hazánkban 8,6%-kal is nőhet az összes termés.

A meleg márciusi időjárás segítette az őszi gabonafélék fejlődését az Európai Unió déli és középső területein, az északi tagállamokban azonban az átlag alatt maradt a hőmérséklet, késleltetve a szántóföldi munkákat.

Termelői árak

Magyarországon a takarmánykukorica termelői ára márciusban is meghaladta az étkezési búzáét. Egyik termény esetében sem változott számottevően az ár az első negyedévben (1-2. ábra). A takarmánybúza, illetve a takarmányárpa esetében viszont csökkenő tendencia figyelhető meg. Az étkezési és a takarmánybúza termelői ára a 13. héten is az előző év azonos időszakának szintje alatt maradt, míg a takarmánykukoricáé továbbra is meghaladta azt (2. táblázat).

Az őszi vetésű gabonafélék állapota megfelelő a legfrissebb adatok szerint. Az MgSzH április 7-i jelentésében az őszi búza vetések 55%-át minősítette jónak. Ez az előző évinél, illetve az elmúlt 5 év átlagánál is kedvezőbb állapotot jelez. Az ősszel elvetett 1,07 millió hektárból április 7-ig 14 ezer hektáron pusztult ki a búza (közel 9 ezer hektár az Alföldön és csaknem 5 ezer hektár Észak-Magyarországon). Az őszi árpa területek 57%-a van jó kondícióban. A 197 ezer hektár vetésterületből 2,2 ezer hektáron semmisült meg a növényállomány. A fentiek alapján az idei terméskilátások kedvezőek, ami lassú árcsökkenést idézhet elő az elkövetkező hetekben, hónapokban.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat

A gabonafélék termelői ára származási hely* szerint (13. hét)

Megnevezés	Mérték- egység	Származási hely*			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Ma- gyarország	2010. 12. hét	2010. 13. hét	2010. 13. hét/ 2010. 12. hét (%)
Étkezési	tonna	1 188,01	8 626,93	3 351,37	5 838,87	13 166,32	225,49
búza	Ft/tonna	30 575,41	27 170,49	27 348,80	28 998,85	27 523,11	94,91
Takarmány-	tonna	-	-	-	781,28	848,00	108,54
búza	Ft/tonna	-	-	-	26 318,98	26 528,74	100,80
Takarmány-	tonna	18 039,24	-	-	21 069,74	19 936,94	94,62
kukorica	Ft/tonna	32 000,53	-	-	29 249,74	31 725,76	108,47
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-	-

* Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

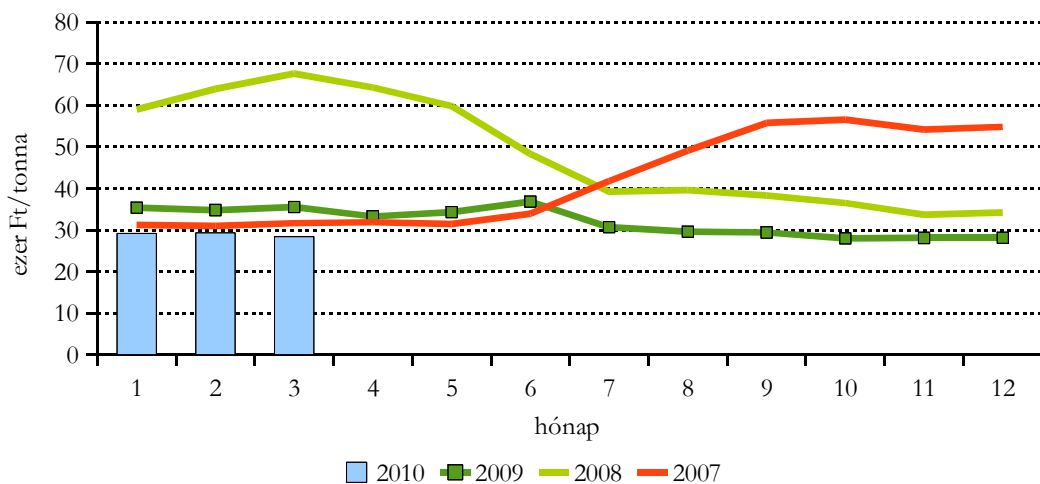
A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mérték- egység	Országos				
		2009. 13. hét	2010. 12. hét	2010. 13. hét	2010. 13. hét/ 2009. 13. hét (%)	2010. 13. hét/ 2010. 12. hét (%)
Étkezési	tonna	5 896,33	5 838,87	13 166,32	223,30	225,49
búza	Ft/tonna	34 573,82	28 998,85	27 523,11	79,61	94,91
Takarmány-	tonna	1 811,31	781,28	848,00	46,82	108,54
búza	Ft/tonna	29 313,92	26 318,98	26 528,74	90,50	100,80
Takarmány-	tonna	21 879,45	21 069,74	19 936,94	91,12	94,62
kukorica	Ft/tonna	29 204,55	29 249,74	31 725,76	108,63	108,47
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

1. ábra

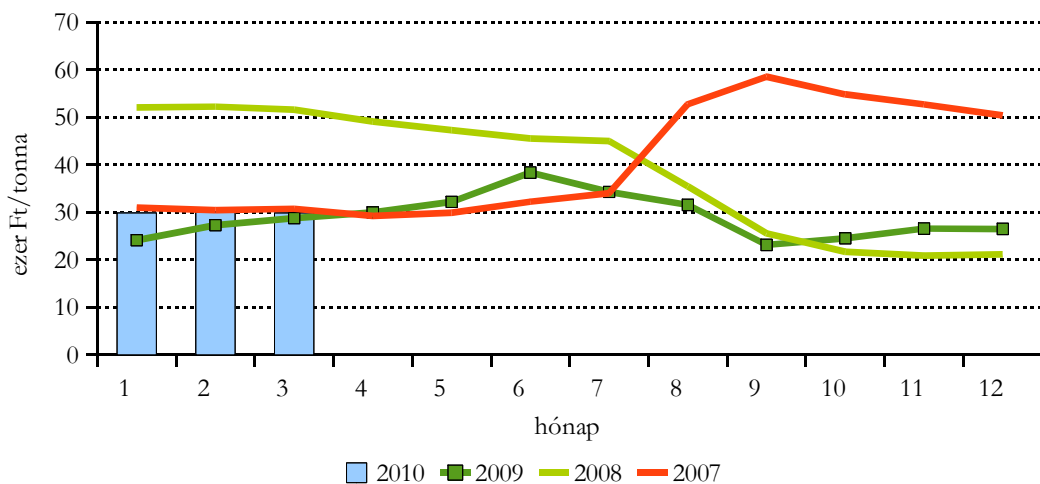
Az étkezési búza termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

2. ábra

A takarmánykukorica termelői ára

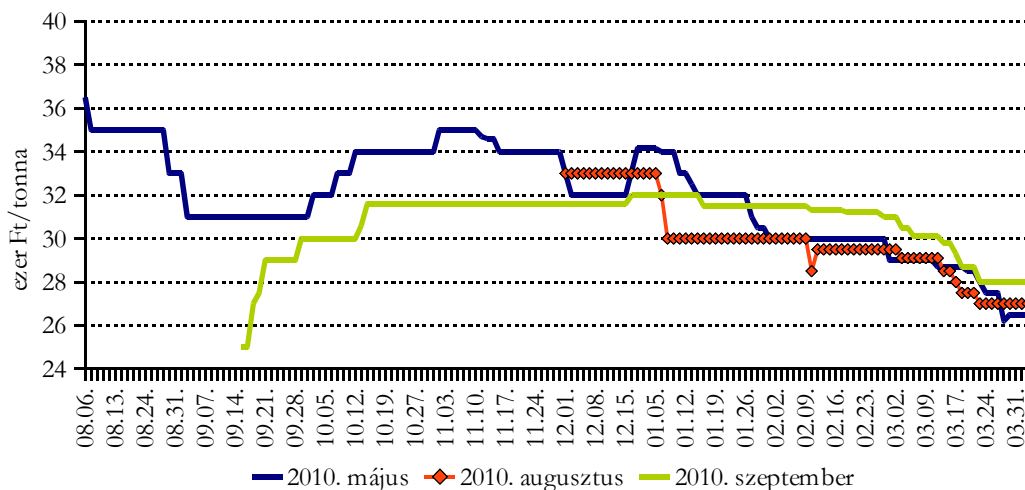

Forrás: AKI PÁIR

A gabonafélék jegyzése

3. ábra

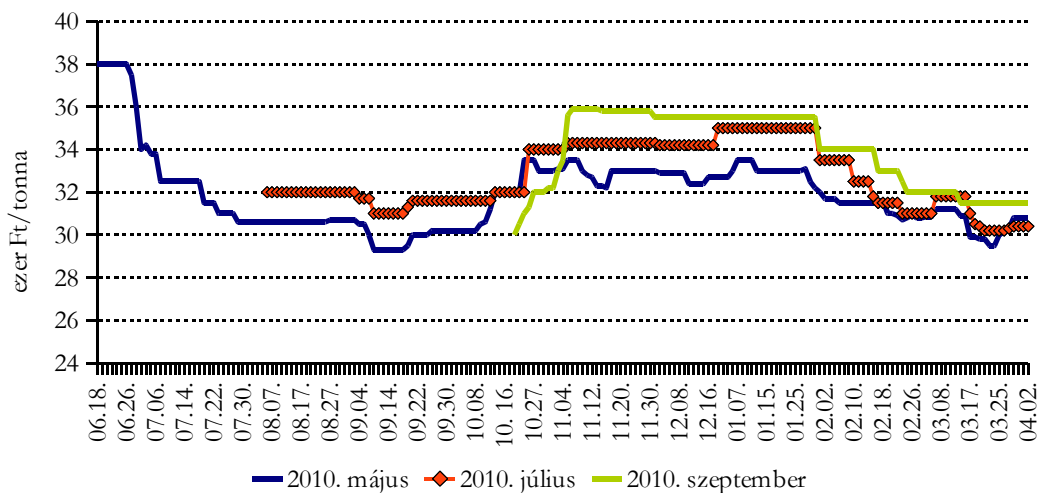
Az eurobúza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

4. ábra

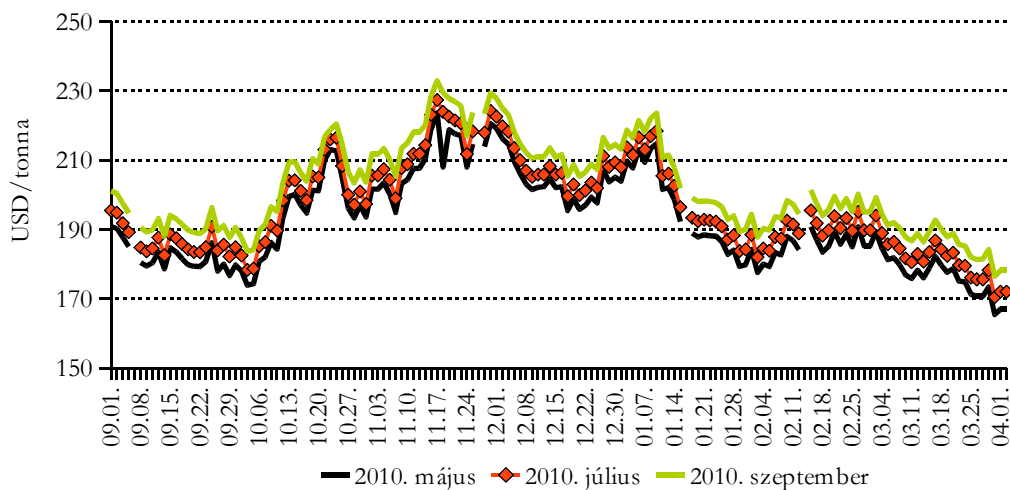
A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

5. ábra

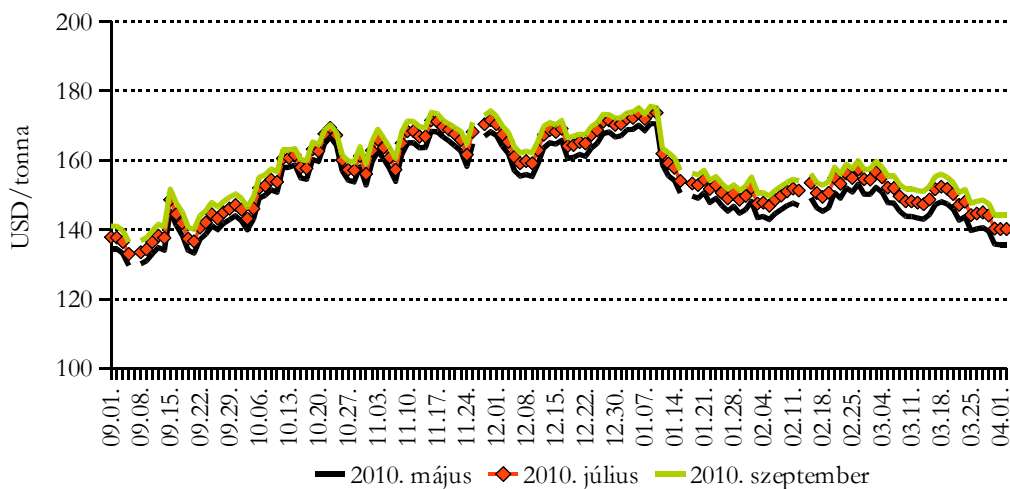
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

6. ábra

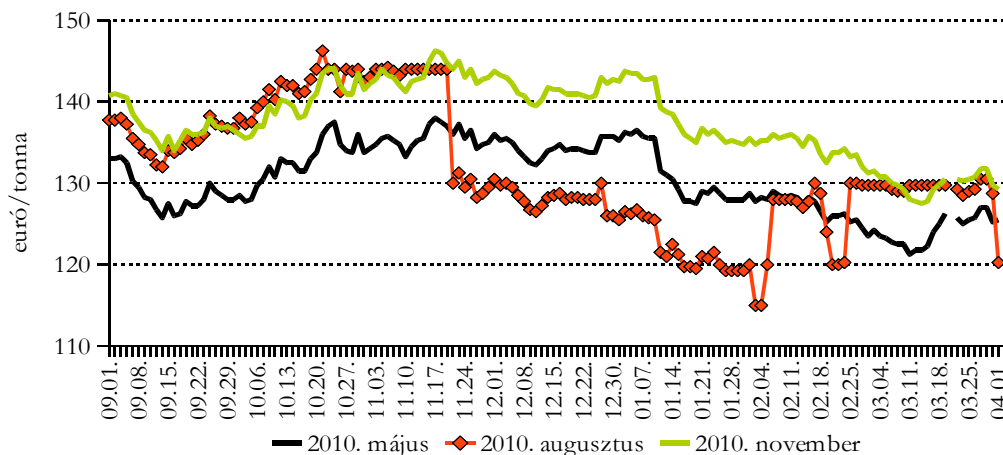
A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

7. ábra

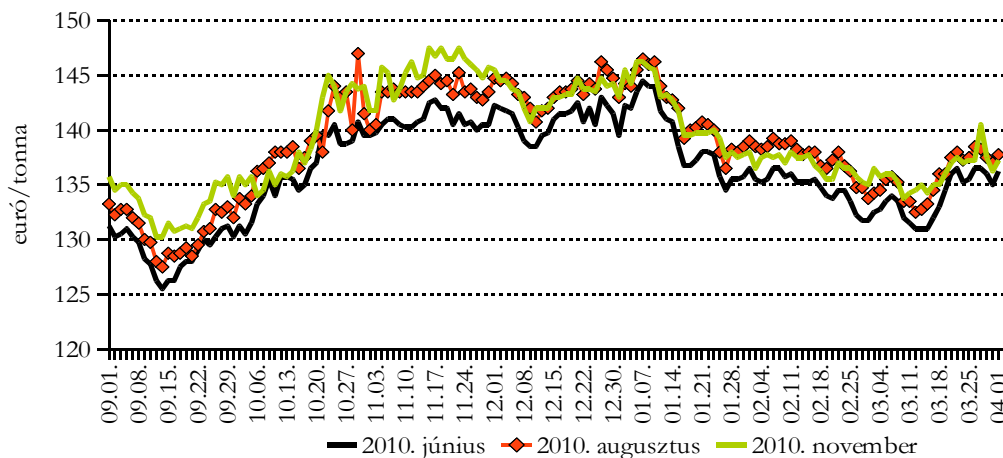
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

8. ábra

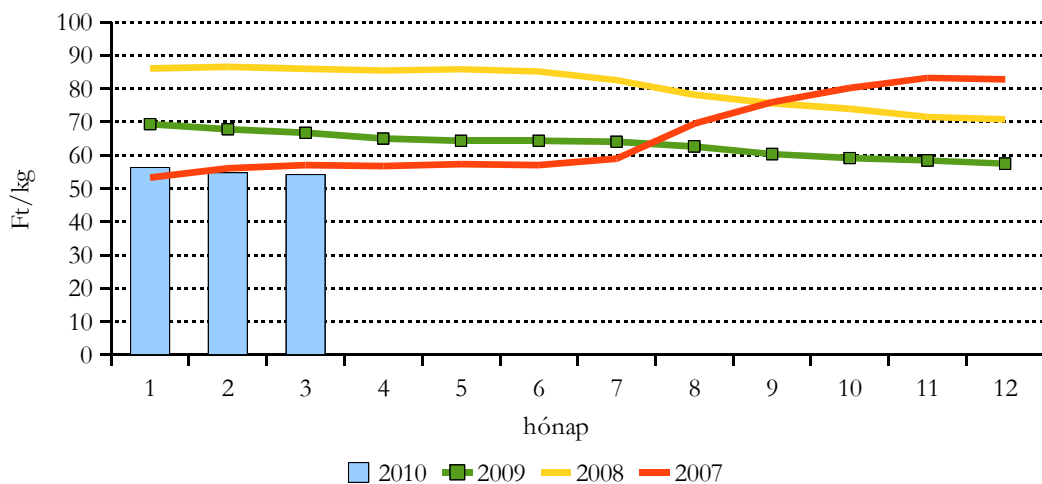
A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

9. ábra

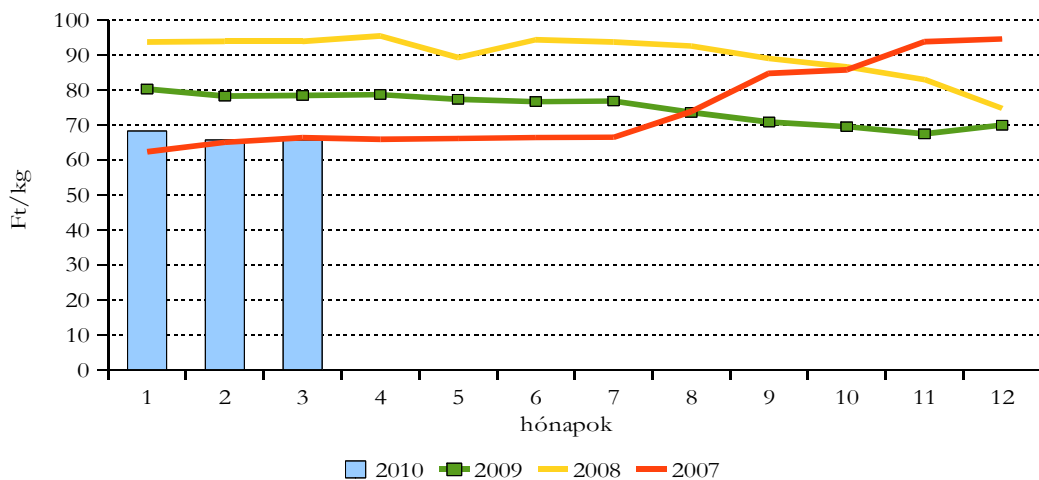
A finomliszt feldolgozói értékesítési ára

Forrás: AKI PÁIR

10. ábra

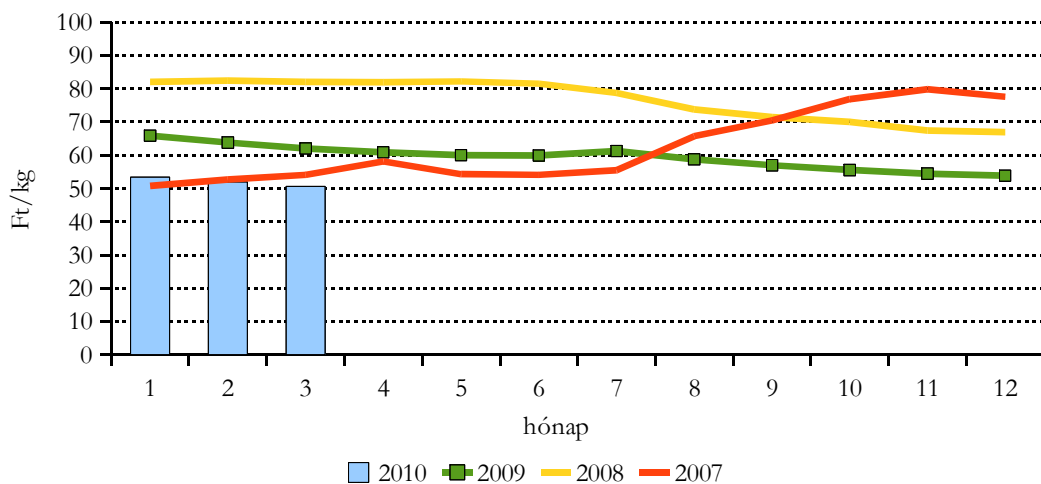
A rétesliszt feldolgozói értékesítési ára

Forrás: AKI PÁIR

11. ábra

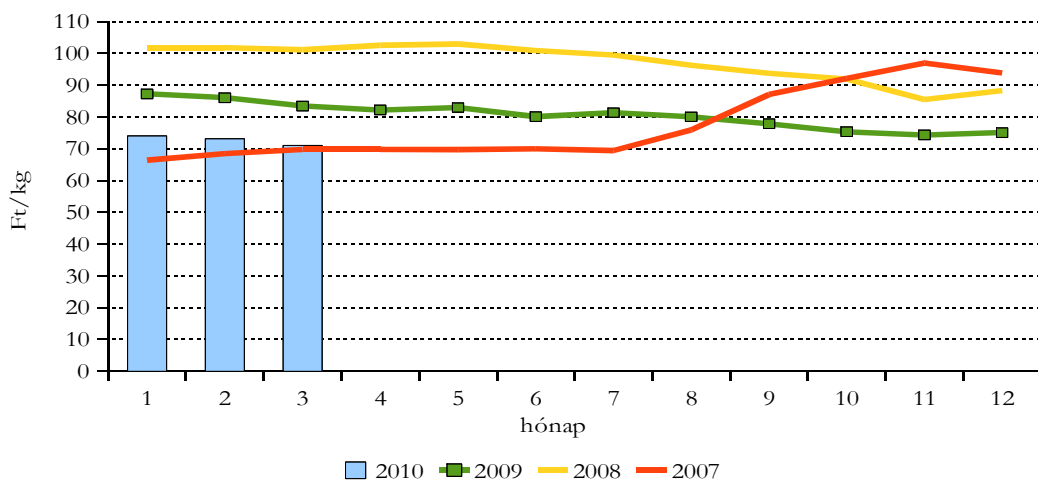
A fehér kenyérliszt feldolgozói értékesítési ára

Forrás: AKI PÁIR

12. ábra

A búzadara feldolgozói értékesítési ára

Forrás: AKI PÁIR

3. táblázat

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2009. 13. hét	2010. 12. hét	2010. 13. hét	2010. 13. hét / 2009. 13. hét [%]	2010. 13. hét / 2010. 12. hét [%]
Finomliszt BL 55	tonna	1610,06	896,01	1599,87	99,37	178,55
ömlesztett	Ft/kg	62,81	50,35	51,12	81,40	101,53
Finomliszt BL 55	tonna	1761,97	1407,18	1933,19	109,72	137,38
zsákos	Ft/kg	64,98	52,40	52,36	80,58	99,93
Finomliszt BL 55	tonna	1502,23	620,74	755,62	50,30	121,73
zacskós	Ft/kg	71,31	61,52	61,37	86,05	99,76
Rétesliszt BFF 55	tonna	65,68	47,35	36,31	55,28	76,68
ömlesztett	Ft/kg	71,29	60,96	62,73	87,99	102,91
Rétesliszt BFF 55	tonna	21,00	21,75	19,00	90,48	87,36
zsákos	Ft/kg	77,09	64,64	65,38	84,81	101,14
Rétesliszt BFF 55	tonna	116,14	69,59	67,90	58,46	97,57
zacskós	Ft/kg	81,13	70,96	66,75	82,27	94,07
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	922,65	546,41	1294,84	140,34	236,97
ömlesztett	Ft/kg	59,87	49,04	47,97	80,13	97,82
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	824,05	758,19	1160,79	140,86	153,10
zsákos	Ft/kg	62,75	51,16	51,15	81,51	99,97
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	376,75	350,69	556,32	147,66	158,64
ömlesztett	Ft/kg	65,92	54,24	54,82	83,16	101,07
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	98,30	17,45	79,70	81,08	456,73
zsákos	Ft/kg	70,25	66,03	60,22	85,73	91,21
Étkezési búzadara AD	tonna	68,95	78,85	55,93	81,12	70,94
zacskós	Ft/kg	84,01	70,73	71,79	85,46	101,50

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat

A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	2009. április	2010. március	2010. április*
Finomliszt BL 55	154	154	152
Fehér kenyér	238	236	239
Félbarna kenyér	215	237	227
Étkezési búzadara AD	198	192	189

* 2010. április 6-ig

Forrás: AKI PÁIR

Külpiaci információk

Határidős piacok (2010. április 5.)

5. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago (őszi lágú búza)*			Kansas (őszi kemény búza)**		
Szállítási határidő	euró/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna
2010. május	125,50	33 318	2010. május	167,08	33 082	2010. május	172,68	34 191
2010. augusztus	120,25	31 924	2010. július	172,13	34 082	2010. július	176,99	35 044
2010. november	129,25	34 313	2010. szeptember	178,19	35 282	2010. szeptember	181,31	35 899
2011. január	132,25	35 110	2010. december	189,03	37 428	2010. december	187,74	37 173
2011. március	135,00	35 840	2011. március	199,13	39 428	2011. március	194,08	38 428
2011. május	137,25	36 437	2011. május	203,45	40 283	2011. május	198,21	39 246

Minneapolis (tavaszi kemény búza)***			LIFFE****		
Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/ tonna	Ft/tonna
2010. május	177,09	35 064	2010. május	96,75	29 028
2010. július	181,13	35 864	2010. július	99,10	29 733
2010. szeptember	185,45	36 719	2010. november	101,65	30 498
2010. december	191,87	37 990	2011. január	103,90	31 173
2011. március	198,30	39 263	2011. március	107,90	32 373
2011. május	201,98	39 992	2011. május	108,75	32 628

* SRW – Soft Red Winter.

** HRW – Hard Red Winter.*** DNS – Dark Northern Spring.

**** Értékesítési és takarmánybúza.

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CBOT/CME – Chicago Board of TradeLIFFE – London International Financial Futures and Options Exchange

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

6. táblázat

Kukorica

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		Szállítási határidő	CBOT, Chicago	
	euró/tonna	Ft/tonna		USD/tonna	Ft/tonna
2010. június	136,25	36 172	2010. május	135,63	26 855
2010. augusztus	137,75	36 570	2010. július	140,16	27 752
2010. november	137,25	36 437	2010. szeptember	144,09	28 530
2011. január	138,25	36 703	2010. december	148,42	29 387
2011. március	139,25	36 968	2011. március	153,05	30 304
2011. június	138,25	36 703	2011. május	156,10	30 908

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CBOT/CME – Chicago Board of Trade

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

7. táblázat

Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	euró/tonna	Ft/tonna
2010. május	306,00	81 237
2010. augusztus	294,75	78 250
2010. november	299,00	79 379
2011. február	302,50	80 308
2011. május	305,75	81 171
2011. augusztus	302,00	80 175

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

8. táblázat

Az étkezési búza és a takarmánykukorica határidős kikötői ára

	2009. 13. hét		2010. 13. hét		Szállítási hónap
	euró/tonna	Ft/tonna	euró/tonna	Ft/tonna	
Étkezési búza					
Franciaország					
Rouen	-	-	119	31 486	május
La Pallice	132	39 944	121	32 160	április
Creil*	-	-	-	-	-
Németország					
Hamburg	142	42 935	126	33 450	március
Würzburg	119	36 108	108	28 672	március
Köln	130	39 446	121	32 123	március
Drezda	118	35 805	108	28 672	március
Dánia					
Koppenhága	-	-	-	-	-
Olaszország					
Milánó	-	-	-	-	-
Bologna	-	-	-	-	-
Belgium					
Brüsszel	132	40 053	-	-	március
Spanyolország					
Barcelona**	-	-	-	-	-
Ausztria					
Bécs	123	37 170	-	-	március
Finnország					
Nokia	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica					
Franciaország					
Creil*	-	-	128	33 875	május
Bordeaux/Bayonne	-	-	130	34 406	május
La Pallice	-	-	130	34 406	május
Németország					
Hamburg	140	42 480	149	39 557	március
Olaszország					
Bologna	-	-	-	-	-
Spanyolország					
Barcelona**	-	-	-	-	-

* FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

** Import búzaár.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

9. táblázat

A takarmánybúza és a takarmányárpa határidős kikötői ára

	2010. 13. hét		
	euró/tonna	Ft/tonna	Szállítási hónap
Takarmányárpa			
Anglia			
Kelet-Anglia	95	25 202	április
Franciaország			
Rouen	96	25 380	május
La Pallice	99	26 176	május
Creil*	92	24 318	május
Németország			
Hamburg	104	27 610	március
Hannover	100	26 548	március
Drezda	90	23 893	március
München	98	26 017	március
Dánia			
Koppenhága	-	-	-
Olaszország			
Bologna	-	-	-
Belgium			
Brüsszel	-	-	-
Spanyolország			
Barcelona	-	-	-
Ausztria			
Bécs	-	-	-
Finnország			
Raisio	-	-	-
Takarmánybúza			
Franciaország			
Creil*	108	28 576	április
Németország			
Hamburg	122	32 389	március
Hollandia			
Rotterdam*	125	33 185	március
Belgium			
Brüsszel	-	-	-

* FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

10. táblázat

Nemzetközi gabonajegyzések

	2010. 03. 26.		2010. 04. 05.		Szállítási	Kikötő
	USD/tonna	Ft/tonna	USD/tonna	Ft/tonna	hónap	
BÚZA						
keménybúza						
(1) Kanada CWRS 13,5%	264,29	52 329,42	271,55	53 766,90	április	FOB St. Lawrence
(2) Ausztrália APH 14 %	-	-	-	-	-	FOB Eastern States
(3) US No. 2 DNS 14%	-	-	-	-	-	FOB Portland
(4) US No. 2 HRW	203,00	40 194,00	201,60	39 916,80	április	FOB US Gulf
(5) Ausztrália ASW	-	-	-	-	-	FOB Eastern States
(6) EU, Francia. alapminőség	164,20	32 511,60	169,70	33 600,60	április	FOB Rouen
lágybúza						
(7) US No. 2 SRW	188,00	37 224,00	183,90	36 412,20	április	FOB US Gulf
(8) Ukrajna lágybúza	-	-	162,50	32 175,00	április	FOB Black Sea
DURUMBÚZA						
(9) Kanada CWAD 1	-	-	221,00	43 758,00	április	FOB St. Lawrence
(10) Kanada CWAD 2	-	-	217,20	43 005,60	április	FOB St. Lawrence
KUKORICA						
(11) US No. 3 YC	158,80	31 442,40	154,60	30 610,80	április	FOB US Gulf
Argentína	-	-	157,30	31 145,40	május	FOB Up River
ÁRPA						
(12) EU, Francia., takarmány	-	-	138,70	27 462,60	április	FOB Rouen
Oroszország, takarmány	-	-	135,00	26 730,00	április	FOB Black Sea
(13) US PNW	-	-	-	-	-	FOB PNW

- (1) CWRS – Canada Western Red Spring: 13,5%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (2) Ausztrália APH – Australian Prime Hard: 14%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (3) US No. 2 DNS – USA Dark Northern Spring: 14%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (4) US No. 2 HRW – USA Hard Red Winter: 13,5%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (5) ASW – Australian Standard White: standardbúza
 (6) EU, Francia. alapminőség: a világgiazi árnak elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár
 (7) US No. 2 SRW – USA Soft Red Winter: 10,3%-os fehérjetartalom, lágybúza
 (8) Ukrajna lágybúza: 12%-os fehérjetartalom, lágybúza
 (9) Kanada CWAD 1 – Canada Western Amber Durum 1: kemény
 (10) Kanada CWAD 2 – Canada Western Amber Durum 2: kemény
 (11) US YC 3 – USA No. 3 Yellow Corn
 (12) EU, Francia., takarmányárpa: a világgiazi árnak elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár
 (13) US PNW – USA Pacific Northwest

FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

- Dél-Amerikában lassan befejeződik a szójabab aratása. A termés elérheti a korábban jelzett 129 millió tonna körüli rekordszintet.
- Az olajos magvak globális kínálata 493 millió tonna körül várható a 2009/2010. gazdasági évben.
- A BÉT-en a napraforgómag jegyzése az elmúlt 18 hónapban a legmagasabb, 85 ezer Ft/tonna szinten jegyezték.

Világpiaci kitekintés

Az Oil World prognózisa szerint az idei bőséges dél-amerikai szójababtermés következtében az **olajos magvak globális termelése** a 2009/2010. gazdasági évben rekord nagyságot, 432,4 millió tonnát érhet el. Ez 9,8%-os növekedést jelent az előző gazdasági évhez képest. A készletekkel együtt az olajos magvak globális kínálata 493 millió tonna körül várható a 2009/2010. gazdasági évben, ez 28,8 millió tonnával (6,2%) több, mint az előző gazdasági évben volt.

Az olajos magvak **globális kereslete** 413 millió tonna körül valószínűsíthető a 2009/2010. gazdasági évben, amely 9,5 millió tonnával (2,3%) haladja meg az előző gazdasági év igényét. Az olajos magvak felhasználása előreláthatólag nem tart lépést a termelés növekedésével. Az olajos magvak globális zárókészlete 19,5 millió tonnával (+32,2%) nőhet a folyó gazdasági évben, elérve a 80,1 millió tonnát. A készletek növekedéséhez a legnagyobb tételt jelentő szójabab járul hozzá, a többi olajnövény globális zárókészlete várhatóan csökken.

A **növényi olajok globális előállítása** 168,7 millió tonna lehet a 2009/2010. gazdasági évben, 3,6%-kal több az előző szezonzhoz képest. A legnagyobb mennyiségben (közel 47 millió tonna) előállított növényi olaj továbbra is a pálmaolaj, de a kibocsátás szintje már harmadik éve nem változott. A termelés idei növekedésének legfőbb akadálya a Malajziában már hónapok óta tartó aszály. Az olajpalmák termésképzését a februári és januári csapadék hiánya, illetve a hőség nehezíti. Ha április második felében nem lesz elegendő eső, veszélybe kerülhet a korábban várt 17 millió tonnás malajziai termés, ezzel további kínálati hiányt okozva az olajnövények feldolgozásában. A jelentősebb növényi olajok közül csak a szójaolaj és a repceolaj termelése növekszik az idén (napraforgó-, gyapot-, kukorica-, kókusz-, olívaolaj előállítása csökken). A növényi olajok globális kereslete 169,5 millió tonna körül mozoghat ebben a szezonban, 4%-al meghaladva a 2008/2009. gazdasági év felhasználását. Az előállítás és felhasználás közötti csaknem 1 millió tonna különbség a felhalmozott készletekből fedezhető. Globális szinten a növényi olajok idei zárókészlete 17,2 millió tonna lehet, ami 1 millió tonna csökkenést jelent az előző gazdasági évihez viszonyítva.

A rekord nagyságú szójababtermés következtében nagy mennyiségű szójadara kerülhet a piacra, a felhasználása viszont nem nő arányosan, ezért az ár lassú csökkenése várható a közeljövőben is. A szójadara alacsony ára az egész darapiacot magával ránthatja a következő hónapokban. Az olajosmag-darák előállítására 267,8 millió tonna (4,2%), felhasználása 266,77 millió tonna (3%) körül várható a 2009/2010. gazdasági évben. A darák folyó gazdasági évi zárókészlete 8,12 millió tonna körül várható, ami közel 14%-os bővülést jelent.

Dél-Amerikában jól halad a **szójabab** betakarítása. A nagy esőzések miatt egyedül Argentínában akadózik az aratás, de ez sem veszélyezteti a dél-amerikai rekordtermést. A logisztikai hiányosságok és a termelők megújuló sztrájkjai miatt azonban az export a vártnál kisebb lehet 2010 februárja és márciusa között, ami átmeneti nehézséget okozhat szójabab feldolgozásában is. A világpiacon várhatóan növekvő keresletet támaszt majd a szójaolaj és a szójadara iránt a 2009/2010. gazdasági év második felében a többi olajos mag elégtelen kínálata miatt.

Argentínában a **napraforgó** betakarítása elmarad az ilyenkor szokásostól (március 25-ig a napraforgó területének 71%-át tudták csak betakarítani a gazdák az esőzések miatt, szemben az előző évi 94,5%-kal). A termést 2,25 millió tonnára becsülik, ez 25%-kal kevesebb, mint a 2008/2009. gazdasági évi termés (3 millió tonna). A napraforgómag ezen időszakban szokásostól eltérő nagy mértékű feldolgozása, az alacsonyabb raktárkészletek és a déli félteke kisebb termése, a kínálat jelentős csökkenéshez vezethet, ezért a napraforgómag árának további növekedése várható a következő hónapokban.

A **repcemag** kereslete továbbra is nagyon élénknek mondható (globálisan közel 60 millió tonna). Ezt elsősorban az élelmiszeripar, a bioüzemanyag-ipar és a napraforgó-, illetve más növényi olajok szűkös kínálata okozhatja. A következő hónapokban a napraforgómag ára magával húzhatja a repcemag árát is.

Hazai körkép

A BÉT-en a **napraforgómag májusi lejárt** szolójegyzése **elérte a 85 ezer Ft/tonnát** (18 hónapja a legmagasabb érték), 7,6%-kal haladta meg a március 1-jei szintet. A többi határidőre (október, november, december) szolójárak továbbra is a 70–76 ezer Ft/tonna között mozogtak a 12–13. héten. Ez a jelentős eltávolodás (6. ábra) a lejáratok között egyértelműen inverz piaci folyamatokra utal (a készletek csökkenése a feldolgozás növekedése mellett). A repcemag határidős ára a BÉT-en a 70–75 ezer Ft/tonna körül alakult a lejárat függvényében, és a májusi árat kivéve még mindig meghaladta a napraforgómag árát. A legnagyobb változást a szeptemberi lejárat mutatta márciusban 3%-os emelkedéssel. A következő hetekben a hazai és a nemzetközi piacon (lásd fentebb és a Gabona és Ipari Növények XIII. évf. 4. és 6. számában írtakat) a két termény árának további emelkedése várható.

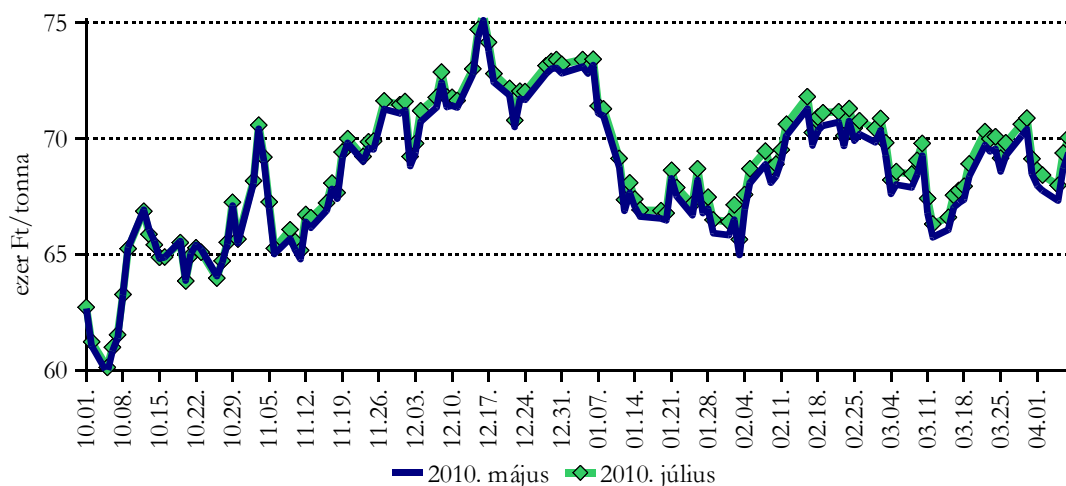
A termelői árak a tőzsdei árakhoz hasonlóan emelkedtek az elmúlt hetekben. A napraforgómag termelői ára 77 763 Ft/tonna volt márciusban, közel 9%-al haladta meg a februárit. A repce-mag ára márciusban 1,5%-kal 76 187 Ft/tonnára emelkedett.

Az MgSzH április 7-i jelentése szerint a 272 679 hektár repceterület 43%-a jó, 33%-a közepes, 24%-a gyenge állapotban van a belvíz, a téli fagyok és az őszi hiányos kelések következtében. Ez a minőségi megoszlás a legrosszabb az utóbbi öt évben (a 2009. április 5-i állapot 59%, 28%, 13% volt). A repceterületek korábbi éveknél gyengébb állapota miatt az idén is elmaradhat a terület nagysága alapján várható rekordtermés, és a kereslet további növekedésének hatására az árak lassú emelkedése várható.

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén

1. ábra

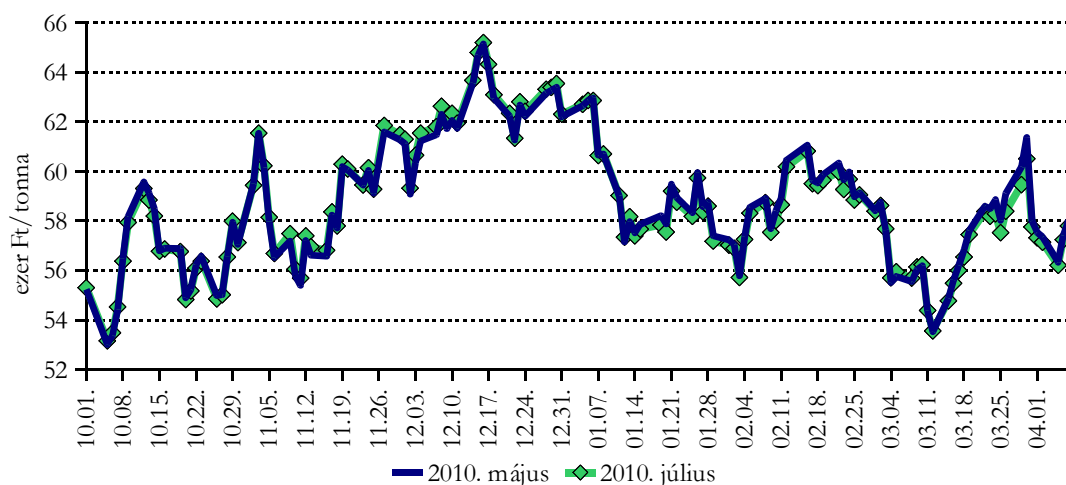
A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

2. ábra

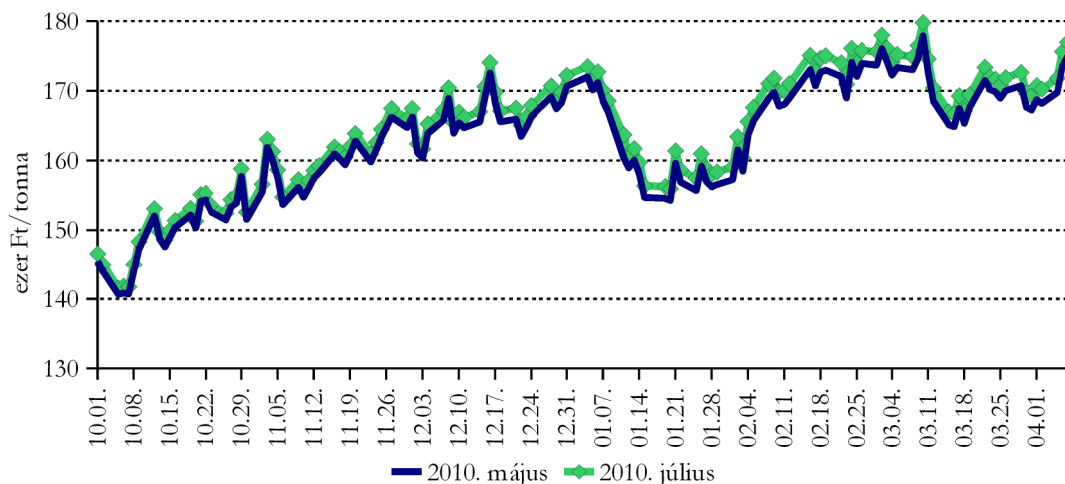
A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

3. ábra

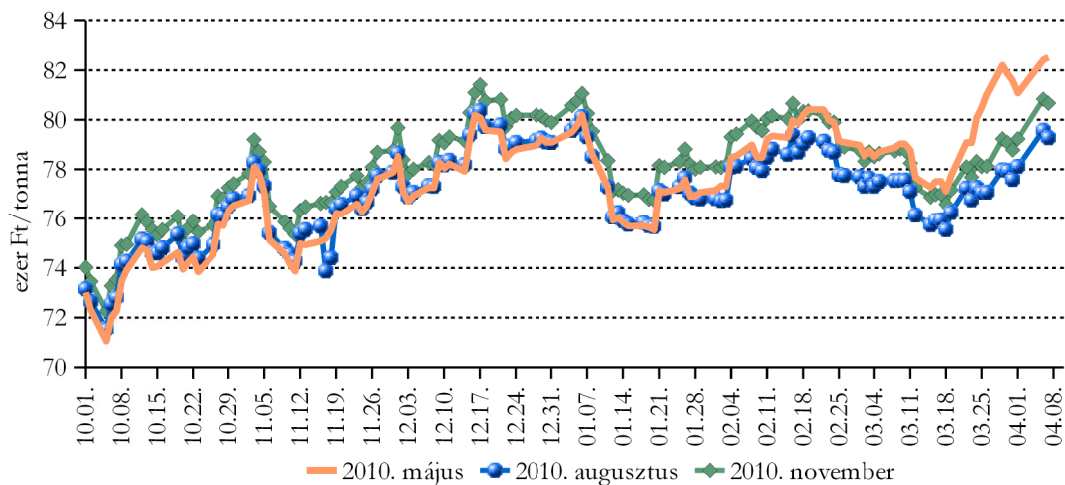
A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra

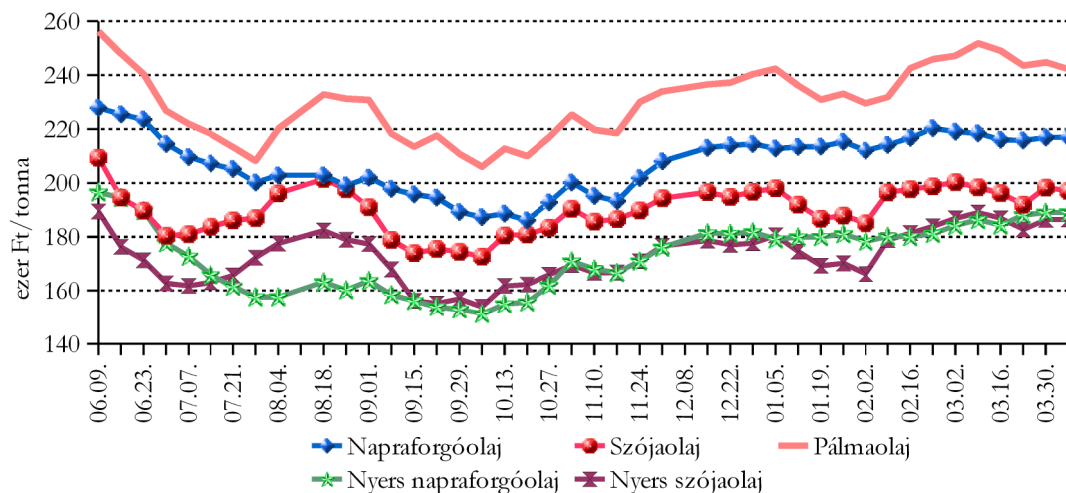
A repce különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF

5. ábra

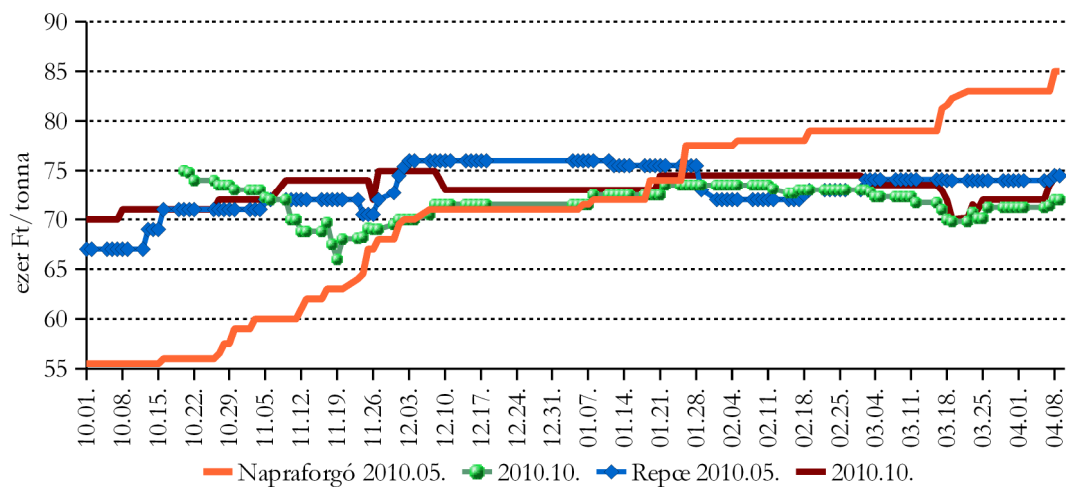
A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén

Forrás: Borsa di Milano

6. ábra

A napraforgó- és repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti
Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

1. táblázat

A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozóinak értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2009. március	2010. február	2010. március	2010. március / 2009. március (%)	2010. március / 2010. február (%)
Ipari napraforgómag	tonna	48 050	27 877	34 365	71,52	123,27
	Ft/tonna	68 600	71 495	77 763	113,36	108,77
Repce	tonna	21 487	31 651	41 524	193,25	131,19
	Ft/tonna	80 542	75 094	76 187	94,59	101,46
Nyers napraforgóolaj	tonna	502	292	283	56,34	-
	Ft/tonna	162 183	171 848	176 813	109,02	-
Napraforgódara	tonna	17 057	12 557	15 090	88,47	120,17
	Ft/tonna	25 292	31 804	31 812	125,78	100,03
Nyers repceolaj	tonna	-	6 107	-	-	-
	Ft/tonna	-	177 739	-	-	-
Repcedara	tonna	10 254	11 111	12 727	124,11	114,54
	Ft/tonna	32 117	30 236	30 750	95,75	101,70

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	EU	Franciaország	Olaszország	Egyesült Államok	Magyarország
		Ártípus				
		FOB	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2010-03-16	185 261	-	184 356	-	164 943
	2010-03-23	185 469	-	188 107	-	-
	2010-03-30	182 931	-	189 062	-	-
Repceolaj	2010-03-16	-	277 526	-	-	-
	2010-03-23	-	277 211	-	-	-
	2010-03-30	-	278 618	-	-	-
Szójaolaj	2010-03-16	-	-	186 999	164 862	-
	2010-03-23	-	-	182 827	170 184	-
	2010-03-30	-	-	186 408	167 693	-

Forrás: AKI PÁIR, BM, CBOT, MATIF, Oil World

3. táblázat

Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

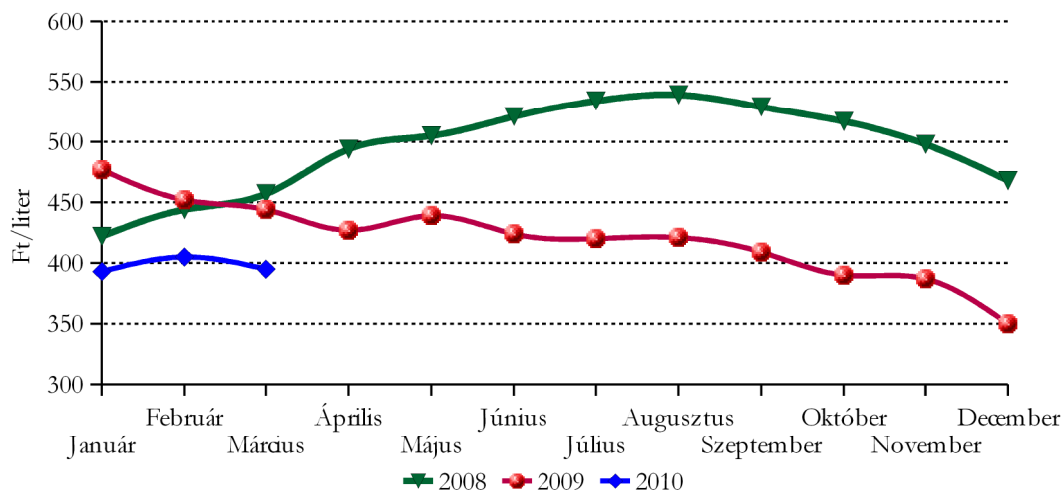
Termék	Időpont	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus			
		Heti tőzsdei átlag-ár	Hamburg CIF**	Heti tőzsdei átlag-ár	Heti termelői és értékesítési ár *
Napraforgómag	2010-03-16	-	-	-	76 344
	2010-03-23	-	-	-	80 718
	2010-03-30	-	-	-	77 890
Napraforgódara**	2010-03-16	-	-	41 629	31 638
	2010-03-23	-	-	41 582	31 506
	2010-03-30	-	-	41 793	-
Repce	2010-03-16	77 509	78 157	68 721	77 219
	2010-03-23	79 071	78 873	70 491	74 686
	2010-03-30	81 860	82 417	72 971	75 544
Repcedara**	2010-03-16	-	40 912	40 307	30 250
	2010-03-23	-	38 070	40 262	30 590
	2010-03-30	-	37 176	41 793	30 120

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő. / ** CIF – Cost, Insurance and Freight – az ár tartalmazza a költséget, a biztosítást és a fuvardíjat

Forrás: AKI PÁIR, BLPW, MATIF, Oil World

7. ábra

A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

A biomassza hasznosításának lehetőségei

A biomassza fogalmát a megújuló forrásokból előállított energia támogatásáról szóló Európa Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve (Official Journal L140) a következőképpen határozza meg: „a mezőgazdaságból (a növényi és állati eredetű anyagokat is beleértve), erdőgazdálkodásból és az ehhez kapcsolódó iparágakból származó termékek, hulladékok és biológiailag lebontható maradványanyagok”.

Az erdei hulladékból és a mezőgazdasági maradványanyagokból/hulladékból, illetve kifejezetten erre a célra termesztett energianövényekből előállított energiahordozó termék a pellet (fapellet, agripellet). A legelterjedtebben felhasznált ipari eredetű hulladék a papírgyári („black liquor”) és az élelmiszeripari hulladék.

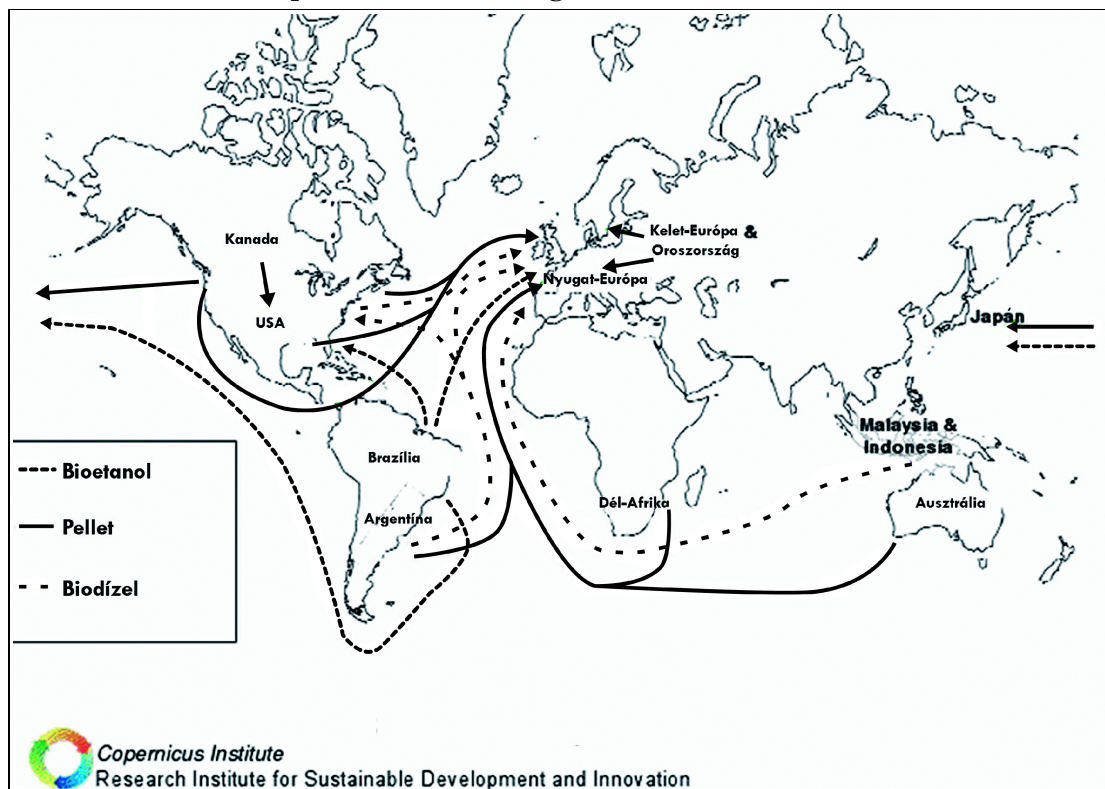
A biomassza lignocellulózt, ill. cellulózt tartalmaz. A biohajtóanyag előállítása során a cellulózt átalakítják cukorrá, majd az így keletkezett xilózból, arabinózból és glükózból fermentációval bioetanol készül. Jó eredményeket mutat egy másik technológia is, amelyben a növényeket elgázosítják, majd cseppfolyósítás révén biodízel állítanak elő belőlük (BtL – biomass to liquid). A német Megújulóenergia Ügynökség (Fachagentur Nachwachsende Rohstoffe) közlése szerint a repcealapú biodízel esetén egy hektárról 1400-1500 liter, míg biomasszából BtL technológiával 4000-4100 liter biodízel állítható elő. Egy liter repcealapú biodízel előállításának költsége 0,6-0,7 €, míg a BtL biodízélé 1 €. A BtL alapú biodízelnél ugyan hektáronként 2-3-szor több biohajtóanyag állítható elő, de annak költsége literenként 0,3-0,4 euróval több.

A biomassza hasznosítása elsősorban a fűtés és az elektromos áram („zöld áram”) termelésében vált széleskörűen elterjedtté. A fapellet fűtőértéke 18-19 MJ, hamutartalma 0,25-2%, míg az agripellet fűtőértéke 14-17 MJ és hamutartalma 2-5%.

A világ legnagyobb pellet termelője az USA (4,2 millió tonna), ezt követi Németország (3 millió tonna), Svédország és Kanada (2,1-2,1 millió tonna), Ausztria (1 millió tonna). Európában Oroszország, Fehéroroszország és Ukrajna termelése fejlődik lendületesen. Oroszország 2009-ben 850 ezer tonna (2008: 650 ezer tonna) fapelletet termelt, és 2010-re 1 millió tonna előállítását prognosztizálják. Oroszországban, a finn határ közelében, Vyborskaya-ban megkezdődött a világ legnagyobb pellet üzemének az építése. Fehéroroszország évente átlagosan 60 ezer tonna pelletet állít elő, de teljes termelési kapacitásának kihasználása esetén 200 ezer tonna kibocsátására is képes lenne. Ukrajnában 200 ezer tonna pelletet állítottak elő 2009-ben. A kelet-európai országok saját felhasználása elenyésző, elsősorban export célra termelnek. A szállítások az EU tagállamaiba irányulnak.

A globális pellet kereskedelem élénk volt 2009-ben, 4 millió tonna, elsősorban ipari minőségű pellettel kereskedtek, és 2010-ben várhatóan ez a mennyiség tovább nő.

A bioetanol, pellet és a biodízel legfontosabb kereskedelmi útvonalai

Forrás: Kopernikus Intézet, Utrecht, Hollandia

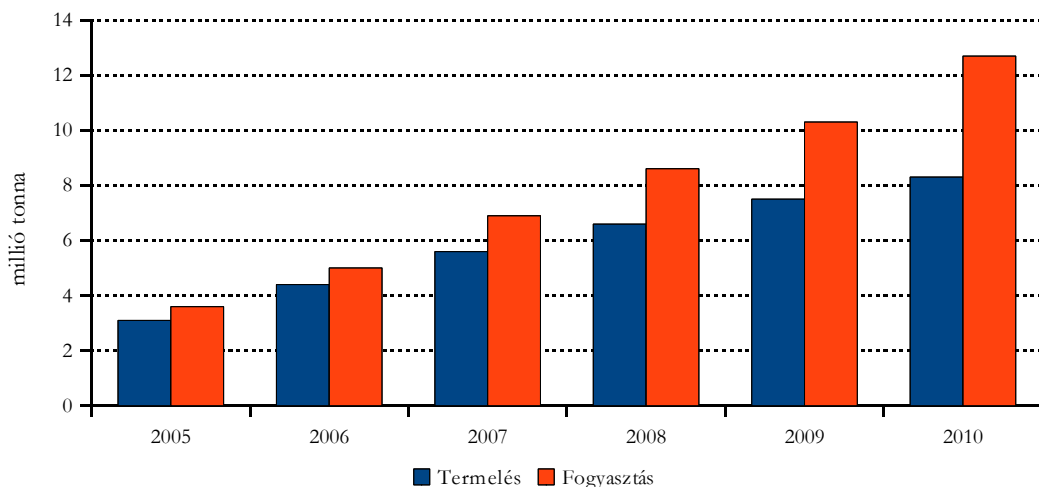
Szentpétervárról 2009-ben 855 ezer tonna (2008: 994 ezer tonna) pellet érkezett az EU tagállamaiba, ára átlagosan 95-120 €/t (FOB Szentpétervár) között mozgott. Szentpétervárról nemcsak orosz, hanem fehérorosz és ukrán pelletet is továbbszállítottak. 2010. január 1-től 15-25 euró/m³ exportvámot vetett ki az orosz kormány a 443020 vámkódú termékekre.

Az EU-n belül a balti államok kikötőiből szállítanak pelletet más tagállamokba. Az áru részben a balti államok termeléséből származik, részben a kikötőkbe vasúton érkező fehérorosz és ukrán termék. Észtországból 188 ezer tonna, Lettországból 353 ezer tonna, Litvániából 187 ezer tonna pelletet exportáltak 2009. január és október között az EU tagállamaiba.

Rotterdam a közeljövőben az európai bioenergetikai ágazat központjává válhat. A biodízel és a bioetanol fogadására alkalmas létesítmények mellett felkészülnek elsősorban a tengerentúli pellet szállítmányok kezelésére is. 2009. január és október között 679 ezer tonna harmadik országból származó pelletet fogadott a rotterdami kikötő, és ennek jelentős részét uniós tagállamokban szállították tovább.

Jelenleg az EU pellet felhasználása meghaladja a folyamatosan bővülő termelést, ezért az import nő.

Az Európai Unió pellettermelése és -felhasználása

Megjegyzés: 2010 becslés.

Forrás: Pellettatlas

Az EU termelésének az Európai Parlament és Tanács a megújuló forrásokból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelve (Official Journal L140) ad lendületet. Az irányelv előírja, hogy 2020-ig a Közösség összes energiafogyasztásának 20%-át megújuló energiából kell biztosítani, ezen belül a közúti közlekedésben használt biohajtóanyagok arányát 10%-ra kell növelni. Az irányelv azt is előírja, hogy ezt úgy kell elérni, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátása csökkenjen.

Az ágazat fejlődése szempontjából ez az irányelv azért különösen fontos, mert más bio energiahordozókkal szemben a biomassza feldolgozása és felhasználása során keletkezik a legkevesebb üvegházhatású gáz. Ez a villamosenergia (zöld áram), a fűtés célú felhasználás és termelés mellett a biomassza alapanyagú hajtóanyagokra is érvényes.

A fosszilis energiahordozókkal szemben a cellulóزالapú másodikgenerációs bioüzemanyag előállítása és felhasználása során 60-95%-kal kevesebb üvegházhatású gáz keletkezik, míg a repce-alapú biodízel esetén a megtakarítás 40-60%, a gabonaalapú bioetanolnál pedig mindössze 20-50%. Ez az oka annak, hogy a magas előállítási költségek ellenére a másodikgenerációs biohajtóanyagok előállítása több EU tagállamban nő. A technológiát folyamatosan fejlesztik.

Az EU legnagyobb biomassza-alapú hajtóanyag és pellet előállító országai Svédország, Németország és Ausztria. Gyors ütemben fejlődik Franciaország, Spanyolország, Lett- és Észtország, valamint Lengyelország termelése.

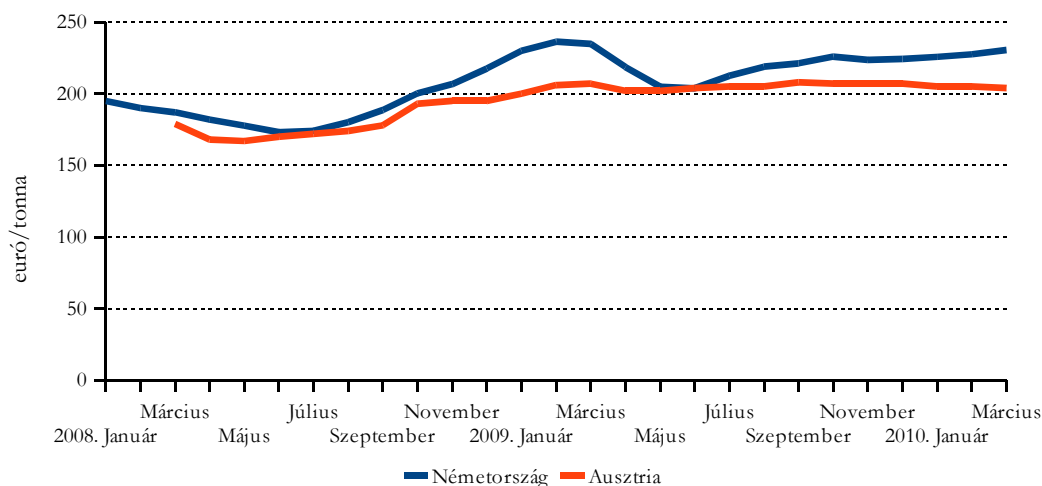
A skandináv országok közül Svédország rendelkezik komoly pellet előállítási kapacitással, Finnország termelése lendületesen fejlődik. E két országban a legnagyobb az egy főre jutó termelés (Finnország 1,348 toe/fő; Svédország 0,904 toe/fő). Svédország amellet, hogy nagy termelő, Dániával együtt a térség legnagyobb importőre is. Az EU területén a skandináv pellet ára (240-260 €/t) a legmagasabb.

A balti államok pellet termelése nagyon gyors ütemben fejlődik, az egy főre jutó termelés Észtországban 0,559 toe/fő, Lettországbán 0,646 toe/fő. Ezek az országok nagy exportőrök.

A dél-európai országok közül Olaszország és Spanyolország termelése fejlődik, de a belső felhasználás ezekben az országokban elenyésző. Spanyolország termelése exportorientált, a gyenge belső kereslet miatt az árak az EU átlag alatt mozognak.

Ausztriában és Németországban kis- és középüzemekben állítják elő a fapelletet. Osztrák érdekeltségű üzemek Szlovákiában és Romániában is működnek. Németországban a fahulladék mellett szalmát, energianövényt és import alapanyagot is felhasználnak.

A pellet ára Németországban és Ausztriában

Megjegyzés: az árak az adókat tartalmazzák, 6 tonnánál nagyobb mennyiség vásárlása esetén és nem messzebb mint 100-200 km-re leszállítva érvényesek.

Forrás: Propellet Austria; Deutscher Energie Pellet Verband

A pellet árára jellemző a viszonylag kis ingadozás és az éves ciklikusság. Az ár mozgását jellemzően a keresleti-kínálati viszonyok határozzák meg. A kereslet a téli hónapokban erős, mivel a pellet felhasználása „zöld áram”, illetve fűtési célra széles körű, tavasszal pedig gyenge. Az üzemek a második negyedévben a raktározási költségek csökkentése érdekében árengedménnyel értékesítik termékeiket. Az ásványolaj árának alakulása nincs jelentős hatással a pellet árára.

Közép-Európában a pellet termelése növekszik, ugyanakkor gyenge a belső kereslet. A régió termelése egyelőre exportorientált, de a következő években a belső kereslet növekedésére lehet számítani. A térségben jelenleg a gyenge belső kereslet miatt a pellet ára az uniós átlagár alatt van (130-170 €/t).

Magyarországon a pellet termelésének alapanyaga az ország adottságai miatt elsősorban az agripellet, de faipari- vagy élelmiszeripari hulladékot is feldolgoznak. Energianövények termelésére körülbelül 350-400 ezer hektáron van lehetőség. A mezőgazdasági minisztérium közlése szerint az ország 5,4-5,95 millió tonna mezőgazdasági mellékterméket tud pelletté feldolgozni. Az elmúlt években folyamatosan új pellet üzemek kezdtek meg működésüket pl. Petőházán, Beleznán, Lajosmizsén.

A Szakoly mellett megépült bioerőművet fásszárú energianövények és a helyben működő fűrészüzem melléktermékéből látják el alapanyaggal. Az erőmű 20 MW energiát szolgáltat a környék lakosságának.

A fejlesztések nem álltak le, az országban több helyen tervezik új biomassza üzemek építését. Más célra nem használható faipari hulladékot dolgoz majd fel a 2012-ben beinduló salgótarjáni biomassza erőmű, tervezett teljesítménye 12,5 MW. Hevesben energianövényekre (fásszárú növények) alapozott bioerőmű épül. A létesítmény beruházási költsége várhatóan 5-6 milliárd forint, a termelés 2014-ben kezdődhet.

A Pannonhalmi Főapátság épületeit biomassza felhasználásával fűtik. A bencés szerzetesek bemutatják a látogatóknak a rendszert, ezzel népszerűsítik a megújuló energiahordozók hasznosítási lehetőségeit. A pellet felhasználásának felfutása Magyarországon a lakosság részéről érkező nagyobb igény esetén várható.

Megjegyzés: Toe = tonnaalajegyentérték.

Felhasznált irodalom:

Deák Levente: Pelletüzem - az alapoktól a tetőig. Ökoenergetikai Kft.

Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a megújuló forrásokból előállított energia támogatásáról (EGT-vonatkozású szöveg) 2008/0016 (COD)

Pellet market overview report Europe. Pellets@atlas 2009. december

Wood pellets trade Russian, Belarus, Ukraina . Pellets@atlas 2009

Mary Ellen Smith – Marina Muran: Russian Federation. Russia rejects further increases in export tariff for round wood.

Österreich sechstgrößter Pelletproduzent der Welt. 2010. január Newsletter propellets.at

Biomassza: a legjelentősebb hazai energiahordozó. 2010. február

Biomassza erőmű épül Salgótarjában 2009. november

Kétszáz új munkahely létesül a hevesi biomassza erőműhöz kapcsolódva. 2009. július

Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer

<https://pair.aki.gov.hu>